

VSGF - bladet

VÄSTRA SVERIGES GENEALOGISKA FÖRENING

Årg 7

1990

Nr 1

Vårt bibliotek

I detta nummer av VSGF-bladet presenterar vi VSGF:s bibliotek med en översiktlig redogörelse för vad det innehåller. Denna spalt ägnar jag åt bibliotekets tillkomst, dess historik. Biblioteket synes ha blivit till ungefär samtidigt som föreningen startade sin verksamhet, 1946. De första numren i vår accessionskatalog upptar 13 släktböcker, alla skänkta av Genealogiska Föreningen. Dessa böcker och nyttillkomna förvarades till att börja med privat hos någon styrelseledamot, troligen dåvarande ordföranden Martin Hammar.

1958, då boksamlingen omfattade ca 80 nummer, fick föreningen disponera ett utrymme i Drätselkammarens arkiv i Gamla Stadsbiblioteket vid Hagaplan. Samlingen flyttades sedan till Göteborgs landsarkiv och därifrån åter till Gamla Stadsbiblioteket, där det var inrymt fram till 1980. Detta år, då samlingen hade vuxit till 765 nummer, så stor att man kan tala om ett bibliotek, kunde vi framför allt genom välvillig hjälp av Göteborgs Hembygdsförbunds dåvarande ordförande Anders Bothén beredas värdiga lokaler i Fortifikationens hus vid Postgatan. Här har biblioteket fortsatt att växa. Det har också blivit väl systematiserat. Tillväxten har huvudsakligen skett genom gåvor av enskilda eller institutioner. Jag vill nämna några av dessa på grund av de många böcker vi fått av dem: Fridthjof Berner, Per Gustav Blidberg, Stina Börjesson,

forts nästa sid

GOTT NYTT ÅR

*och många nya upptäckter i släktforskningen
tillönskas alla läsare av VSGF-bladet!*

Redaktionen

Margareta Eriksson (som också överlämnat släktutredningar mm, som kommer att beskrivas i nästa nummer av VSGF-bladet) Otto Fürst, Martin Hammar, Lars och Ingrid Lyberg, Tore Norrevang, Ingvar Oijens, Leif Pahlsson, Folke Reyde, Joan Ullman och Göteborgs landsarkiv samt Göteborgs rådhusrätt och tingsrätt. Men också många, många andra, ingen glömd, har skänkt oss böcker och annat till våra samlingar. Föreningen har anledning att idag känna stor tacksamhet mot alla våra givare, utan vars insatser biblioteket aldrig skulle ha blivit vad det är idag! Och föreningen är också skyldig våra bibliotekarier genom åren ett stort tack för deras hängivna arbete med biblioteket och dess ordnande.

Såsom en av de ansvariga för biblioteket vill jag uppmana dem som förut inte

besökt vårt bibliotek och våra lokaler att snarast göra detta. Ni/Du får hjälp i botaniserandet där av VSGF:s nuvarande bibliotekarie Pär-Olov Odmer och av undertecknad, och vi vågar påstå att besökaren får utbyte av att taga del av samlingarna och uppleva den kulturmiljö som biblioteket erbjuder. Alla är hjärtligt välkomna!

Vid ingången av 1990-talet vill jag från VSGF uttrycka önskemålet om ytterligare gåvor till biblioteket, släktböcker, hembygdsböcker, matriklar, allt av genealogiskt och personhistoriskt intresse är välkommet!

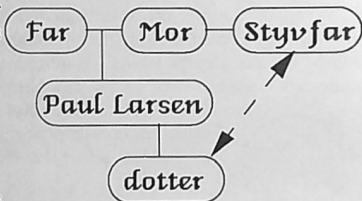
Slutligen vill jag vid årsskiftet tillönska alla medlemmar i VSGF

ETT GOTT NYTT ÅR!

Johan von Sydow

Mor till sin far och farmor till sig själv!

På Lolland firades den 17 jan. ett bröllop under följande omständigheter: Bonden Paul Larsens avlidna moder hade i 20 år varit gift med sin andra man, som lefwer öfwer henne och är 50 år. Denne man, som är styffar till Paul Larsen, är gift med Paul Larsens yngsta dotter. Således blev bruden, som är 19 år gammal, farmor till sin bror och syster och således till sig själv, samt swärmor till sin egen mor.

Borås Tidning Tisdag d 17 febr. 1863

I. O.-s

VÄSTRA SVERIGES GENEALOGISKA FÖRENING

- Expedition: Postg. 4, 411 13 GÖTEBORG, Tel. 031-13 12 26 (torsd. kl 10-14).
- Postgiro 24 23 85-3
- Redaktion: Johan von Sydow (adress se ovan) och Per Liljeström, Vänskapen 3E ,
- 443 34 Lerum tel 0302-131 91, arb 0302-501 66

Hela styrelsen presenteras på sid 15

vi möts

MEMBER!

DU tänker väl på att det är DU som är föreningen.
Utan DIG blir det ingen verksamhet!

AKTIVITETER UNDER VÅREN 1990

ONSDAGEN DEN 21 FEBRUARI KL 18.30 (OBS tiden). Mariagården (fv Fattighuset-Dispensären), L. Stampgatan 1, Göteborg. Kyrkoherde em. Alrik Hammarén, Göteborg, talar om "Häxa, helgon mm" och presenterar sin antavla (c:a 1000 anor). Kaffe.

TISDAGEN DEN 20 MARS KL 18.30 (Obs tiden!) i Föreningen Nordens lokaler, Magasinsgat 23, Göteborg. Årsmöte med ärenden enligt stadgarna. Slutligt beslut kommer att fattas ang. ständigt medlemskap. -Föredrag av fil. dr. Lars Gahrn, Mölndal om "Beowulfskvädet och Sverige". Obs. Ändrat program! Kaffe.

TORSDAGEN DEN 5 APRIL kl 18.30 i föreningslokalen, Postgat. 4, Göteborg. Anbytarträff. Motto: Småland. Alla med småländska anor är välkomna! Kaffe.

ONSDAGEN DEN 25 APRIL. Kvällsutfärd med buss till Lerum och Tollered. Guider Pär-Olov Odhmer och Per Liljeström. Avresa från Gustav Adolfs Torg kl 1700. Återkomst kl 21.30. Kostnad för resan och kaffe 60 kr.

FREDAG-SÖNDAG 18-20 MAJ. Vårutfärd med buss till västra Skåne. Detaljprogram utsänds senast den 20 april till dem som anmält sig till resan. Vi kommer att besöka bl a Lund, några slott (t ex Trolleholm och/eller Övedskloster), kyrkor mm. Kostnad för bussresan, hotell (halvpension m middag och frukost), visningar, prel 1050 kr. Reducerat pris om hotell ej utnyttjas.

Anmälan till denna resa (prel. anmälan) bör ske snarast till Stina Börjesson, Johan von Sydow eller VSGF:s exp. telefonnr se nedan. **Definitiv anmälan**, som är bindande, sker genom inbetalning på VSGF:s postgiro nr 24 23 85-3 av 1050 kr senast den 10 april.

ANMÄLAN om deltagande beträffande övriga möten mm, inkl. förtäring, senast under veckan före resp. möte. Vänta inte till de sista dagarna! Anmälan till Stina Börjesson, tel. 031-25 75 55, Johan von Sydow, tel. 031-40 69 27 eller VSGF:s exp. tel 031-13 12 26, torsdagar kl 10-14.

Tag gärna med gäster!

FRÅN GENEALOGISKA FÖRENINGENS SLÄKT- BÖCKER TILL DE LOKALA FÖRENINGARNAS FORSKARFÖRTECKNINGAR

En presentation av VSGF:s bibliotek

Boksamlingen fyller fn omkring 40 hyllmeter, och antalet nummer är när detta skrivs 3407. Förhoppningsvis är det något hundratal större när det läses.

En fullständig redogörelse för bokbeståndet är ej möjlig att lämna, men jag vill nämna de mest omfattande och intressanta delarna för dem som aldrig besökt biblioteket. I förekommande fall har jag också nämnt behov av eller önskemål om komplettering.

Redogörelsen följer i allt väsentligt den alfabetiska ordning som tillämpas för böckernas uppställning i biblioteket.

BIBLIOGRAFI

Vi har *Svensk biografisk uppslagslitteratur* av S. Ågren samt ytterligare några böcker. Här saknar vi mycket, bl a en aktuell historisk bibliografi i Sverige.

ARKIVLITTERATUR

Bl a *Svensk Arkivguide* av Svenska Arkivsamfundet (1988), *Svensk Arkivguide* av Institutet för ortshistoria (1988), *Katalog för genealogisk forskning vid landsarkivet i Göteborg*, *RA-nytt*, *Meddelanden från Krigsarkivet* och *SVAR:s kataloger* över mikrokort.

ARKEOLOGISK LITTERATUR

C.R. af Ugglas *Gamla Lödöse*, som är del IV i Göteborgs jubileumpublikationer. Boken innehåller bl a namn på borgare i denna Göteborgs äldsta föregångare.

HISTORIA

Bohusläns historia av A.E. Holmberg, *Grevskapet Dal* av A. Lignell, *En kort beskrivning öfver Göteborg* av E. Cedersborg samt H. Almqvists *Göteborgs historia* utgör en del av denna samling. Den sistnämnda är del I.1 i ovan nämnda jubileumpublikationer.

EMIGRATIONEN

berörs i diverse böcker.

SLÄKTFORSKNING

Av litteratur lämplig för kurser och självstudier har vi bl a de gängse böckerna "*Furtenbach*", "*Anderö*" och "*Kjell Andersson/Per Clemensson*" men vi har också böcker om läsning av gammal handstil samt *Handbok i Släkt- och personforskning* av B. Hildebrand.

VSGF:s BIBLIOTEK

Postgatan 4, 411 13 Göteborg

Öppet varje torsdag
kl 10.00 - 14.00 och 17.00 - 19.00.
Tel 031-13 12 26.

Andra tider efter överens-
kommelse.

Ring:

Pär-Olov Odmer, 0302-110 01
Johan von Sydow, 031-40 69 27

HERALDISK LITTERATUR

Vi har ungefär en halv hyllmeter av sådan litteratur bl a J. Ranekes verk i tre delar *Svenska Medeltidsvapen*.

MATRIKLAR, KALENDRAR OCH LITTERATUR ÖVER ADEL,

PRÄSTER, BORGARE OCH ANDRA

G. Elgenstiernas *Den introducerade adelns ättartavlor* med dess föregångare av G. Anrep och F. U. Wrangel/ O. Bergström finns naturligtvis. Vi har också udda herdaminen från *Göteborgs, Kalmars, Karlstads, Lunds och Skara stift*. De betydligt betydligt äldre *Episcoposcopia Sviogothica* av Andreas O. L. Rhyzelius och *Matrikel över Linköpings stift* av H. G. Bergman. Vi har – som framgår här – stora luckor bland herdaminerna. E. Långströms *Göteborgs stads borgarlängd 1621-1864* liksom annan litteratur om borgare i Göteborg finns i biblioteket. Vi har också *Stockholms borgerskap och råd*.

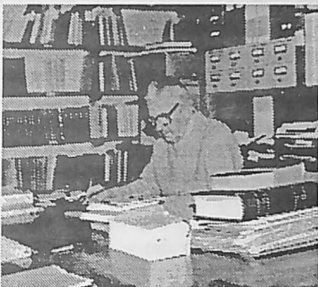
Sammanställning av svenska slökter finns i *Svensk släktbok* (1906) av K. Leijonhufvud, *Svenska släkter* (1948) av H. Silverhammar samt *Svenska släkter I:1* (1979) och *I:2* (1985) av GF.

Så finns det en mängd matriklar över apotekare, jurister, läkare och studenter. I denna grupp vill jag också nämna *Swea och Götha höfdingaminne* av A. Th. Låstbom och det 34 band stora *Svenskt porträttagalleri*.

Bland kalendrarna och likartade personregister vill jag nämna *Statskalendern, Göteborgs kommunalkalender, Försvarsväsendets rulla, Svenska ättartal* och *Svensk Släktkalender* av V. Örnberg med personregister av G. Clemensson. *Svensk Släktkalender* av G. Elgenstierna m fl finns fr o m 1912, men med flera luckor och register (tom årgång 1982). Flera utländska kalen-

drar finns i vårt bibliotek som t ex *Norsk slektskalender I-II* samt danska, finska och tyska adelskalendrar, *Adelskalendern, Kalendrar över ointroducerad adel, Vem är det* och *Vem är vem* m fl finns också i samlingarna.

Många olika slags medlemsmatriklar finns i biblioteket för ideella föreningar, årsföreningar, ordenssällskap och sällskap. Här finns också föreningsårsböcker, t ex *Gamla Hvitfeldtares Årsbok*.

Interiör från VSGF:s bibliotek

SLÄKTBÖCKER

Biblioteket har ca tre hyllmeter böcker om enskilda släkter. Den äldsta är – vad jag kan förstå – sedan 1500-talet och är *Hans Brasks Släktbok*, utgiven av G. Setterkrans och H. Gillingstam. Den senaste är *Anders Hansson och hans släkt* av Per Liljeström.

Beståndet av släktböcker ökas mestadels genom gåvor men också genom köp. De större böckerna står på hyllorna, men mindre häften återfinns i särskilda kapslar liksom tidskrifter och annat, som kommer till biblioteket.

Bland dessa böcker kan nämnas dem om släkterna *Arfvedson, Afze Larsson, Bjäresläkten, Bäckagårdssläkten, Berner,*

Dahlerus, Hammar, Lovisa Maria Hjelm's ättlingar, Lilliehöök, Moreen, Pauli (adl.), Rennerfeldt, Ryssnässläkten, von Sydow och Warfvinge.

FORSKARFÖRTECKNINGAR OCH -KATALOGER

Detta är en avdelning genealogisk litteratur som VSGF nog får anses ha varit först om att ge sig i kast med. *Vem Forskar Vad* utkom 1969-70 med fyra nummer, och föreningen har nu som bekant återkommit med *VSGF:s Släktforskarförteckning Vem Forskar Vad* (1989). Genealogiska Föreningen tog vara på idén att på detta sätt sammanställa släktforskarnas forskningsområden genom *Svensk Släktforskarförteckning* (1970, 1978 och 1984). Utöver dessa har vi forskarkataloger från ett 25-tal släktforskarföreningar i Sverige. I detta sammanhang kan nämnas *Svenska Antavlor*, som hitills utkommit med 20 häften.

HEMBYGDSSLITTERATUR

Härav har vi ca två hyllmeter och inom denna grupp finns böcker om bl a *Ångered, Askim, Bergum, Brålanda, Frykerud, Hemsjö, Lerum, Långared, Myckleby, Onsala, Partille, Råda,*

Skallsjö, Steneby, Stora Lundby, Säve, Västra Frölunda, Ytterby, Örgryte och Östad.

Bland ca tre hyllmeter Göteborgiana kan C. R. A. Fredbergs *Det Gamla Göteborg, Göteborgare I-II* av M. Lagerberg, *Göteborgs landerier* av E. Fischer (ingår i jubileumspublikationen) samt böcker om *Majorna* och *Redbergslid* nämnas. Detta förutom de tidigare i artikeln nämnda.

I många hembygdsböcker finns uppgifter om släkter och annan genealogi.

STAMTAVLOR MM

Till skiktet mellan släktböcker och hembygdsböcker hänför jag sviten om *Stängensläkter* av Nils Lindbergh. De tre böckerna behandlar var sin socken – *Bro, Brastad* och *Lyse* – och innehåller stamtavlor

om alla hemmansägare på Stängenset fram till någon generation tillbaka.

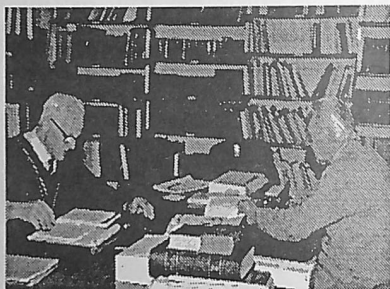
PERSONREGISTER

Många av föreningens medlemmar har upprättat personregister över genealogisk och hembygds litteratur, som finns i biblioteket. Den som utan tvekan svarat för de flesta av registren är Gunnar Almqvist.

Alla dessa register utgör grunden till ett gemensamt register för hela bibliotekets bestånd – ett generalregister – som vi med datorns hjälp hoppas kunna åstadkomma. *Vem eller vilka vill hjälpa till med detta arbete?*

TIDSKRIFTER OCH MEDLEMSBLAD

De flesta av våra kända genealogiska och personhistoriska tidningar finns:

Forskarflit i biblioteket

Släkt och Hävd och dess föregångare *Medlemsblad för Genealogiska föreningen*, *Personhistorisk Tidskrift*, *Släkthistoriskt Forum* med sin föregångare *Genealogisk Ungdoms Tidskrift* samt *Genealogisk Tidskrift* (1946) och *Släkthistorisk Tidskrift* (1949-51).

Vi har också liknande tidskrifter från Danmark, Norge och Finland samt mer eller mindre utförliga medlemsblad från ett 50-tal svenska släktforskarföreningar.

FÖRETAGSLITTERATUR

Denna del omfattar två hyllmeter och består av böcker om bruk, industrier, rederier mm. Hit kan också hänföras böcker eller monografier om statliga verk såsom J. Klebergs på personalia innehållsrika monografier i serien *Svenska Ämbetsverk* (1930-48).

SOLDATLITTERATUR

En hyllmeter med böcker rika på personalia. *Göta Artilleriregementes historia* i två delar, *Göta Flygflottilj*, *Smålandsartilleristen* - en innehållsrik årsbok (1941-72) med många värdefulla artiklar av bl a A. Mollstadius, *Den indelta armén i Vartofta härad* av R. Alnefelt. Här finns naturligtvis också "Grill", dvs *Statistiskt sammandrag af svenska indelningsverket*, men den innehåller som bekant inga personuppgifter.

DOMBÖCKER MM

Utdrag ur domböcker såsom *Nya Lödöse Tänkbocker* av S. Grauers - ingår i jubileumspublikationerna -, *Kongellfves Byes Bog* (1615-48) av A. Lidholm, *Malmö Rådstugeprotokoll 1503-48* och *Malmö Tingsböger 1588-90* och *Utdrag av Valbo, Sundal och Nordals domböcker* av A. Edestam och E. Sjödal. S. Claësons avhandling *Häradshövdingeämbetet i senmedeltidens och Gustav Vasas Sverige*.

ORT- OCH PERSONNAMNS- LITTERATUR

Släktforskarens "bibel" - Rosenberg - dvs C. M. Rosenbergs *Geografiskt-statistiskt handlexikon öfver Sverige* finns också tillgänglig på biblioteket.

*

Rubriken till denna artikel speglar släktforskningens utveckling under de år VSGF verkat. Nya ämnesområden, t ex forskarkataloger, har tillkommit, men som väl är inte på bekostnad av tidigare etablerade. Dessa nya områden visar vilket intresse det finns för släktforskning, antingen på arkiv eller på den rika mängd av genealogisk litteratur som finns.

I nästa nummer av VSGF-bladet kommer jag att lämna en redogörelse för släktutredningar, stamtavlor och liknande, som vi har i våra samlingar.

JvS

EFTERLYSNING

Vi behöver frivillig kraft, gärna flera, som kan hjälpa biblioteket med datorisering av våra samlingar och register. Vi ämnar skapa ett register över bibliotekets bokbestånd och även ett generalregister över de personer som finns omnämnda i böckerna. När detta arbete är klart blir det betydligt lättare att söka efter personer mm av intresse i vårt bibliotek. I första hand behövs hjälp med att inmata uppgifter från registerkort och personförteckningar. Datorkunskap är ej nödvändig och VSGF disponerar en dator.

Tag kontakt med VSGF:s exp. tel 031-13 12 26 torsd. kl 10-14 eller ordf. 031-40 69 27

VSGF DISPONERAR EN DATOR

Genom välvilligt erbjudande av DIS-VÄST, som är regional förening i Västsverige för Föreningen för Datorhjälp I Släktforskningen, disponerar vår förening numera DIS-VÄST:s dator, som i fortsättningen kommer att finnas på vårt bibliotek. Den kommer att användas bl a i biblioteksarbetet och för samordning av de många personregistren vi har.

Vi i VSGF är glada och tacksamma för den överenskommelse som träffats mellan DIS-VÄST och VSGF om placeringen av datorn i vårt bibliotek. Vi tackar särskilt DIS-VÄST:s ordförande Björn Molin och kassör Kjell Weber, som har varit DIS-VÄST:s representanter i förhandlingarna med undertecknad för VSGF.

Det samarbete som på detta sätt etablerats mellan våra föreningar hoppas vi från VSGF:s håll skall bli givande för föreningarna.

JvS

NYHETER FRÅN SVAR

Med benäget tillstånd från SF och SVAR återger vi här följande från Sf-aktuellt (nr 82):

BIBLIOTEKSLÅNEN EXPANDERAR HOS SVAR I RAMSELE

Utlåning av mikrokort från SVAR har pågått ett par år, närmast på försök. Nu är man vid SVAR beredd att efter hand ta över hela låneverksamheten. Allt fler bibliotek ansluter sig till det avtal med SVAR, som innebär, att lånekostnaden betalas av respektive bibliotek direkt till SVAR. Tyvärr har ett antal bibliotek sedan vältrat över denna kostnad på låntagaren men i de flesta fall behöver denne endast betala returportot till SVAR vid återsändandet av de lånade

mikrokorten. Första halvåret 1988 expedierade man över 28.000 lån vid SVAR, en dryg fördubbling jämfört med hela året 1987.

Biblioteken kommer efter hand att avveckla fjärrlåneverksamheten med rullfilmer beträffande i första hand kyrkböcker. Enligt ett av SVAR utarbetat förslag till tidtabell för övergången skall länsbiblioteken ha avvecklat sin utlåning av kyrkoarkivalier på rullfilm till årsskiftet 1990/1991. Länsbiblioteken i Luleå, Umeå och Gävle har redan slutat med utlåningen av rullfilm. Biblioteket i Falun följer efter vid det närmaste årsskiftet. I Göteborg utlånas efter den 1 oktober rullfilm endast inom det egna länet. Biblioteken i Östersund, Härnösand, Visby, Jönköping och Borås ser gärna att SVAR utnyttjas men försätter t v att låna ut rullfilm till den som så önskar.

Det nyfilmade materialet kommer endast att finnas tillgängligt i form av mikrokort. Många bibliotek har också upphört att nyanskaffa rullfilm för att ersätta förlitna filmrullar, något som kan komma att medföra längre väntetider och köbildning. Bibliotekens roll kommer därför efter hand att ändra karaktär. När det gäller kameralt och judiciellt arkivmaterial på rullfilm kommer dock fjärrlåneverksamhet att vara viktig för forskarna under en mycket lång tid framöver, bl a beroende på att SVAR:s resurser att låta konvertera annat arkivmaterial än kyrkböcker i första hand inriktas på sådant som inte finns tillgängligt att låna i form av rullfilm.

För den som ännu inte prövat på SVAR:s låneservice kan anvisningar erhållas genom direkt hänvändelse till SVAR i Ramsele (adress: Box 160, 88040 Ramsele; telefon 0623-10970). Många bibliotek ställer också upp och ger handledning om hur man använder SVAR:s låneblanketter och kataloger. En av de stora fördelarna med SVAR:s lånesystem är att man helt lyckats få bort problemet med långa väntetider. Inom en vecka efter det att biblioteket sänt in lånerekvisitionen till Ramsele har låntagaren mikrokorten i sin egen brevlåda. Forskarna får

MANUSSTOPP 10 MARS.

Manus insändes till expeditionen

dock som sagt själva bekosta returportot till SVAR men i regel räcker det med att använda ett av postverkets rabattfrimärken, som täcker kostanden för försändelser upp till 100 g.

RING 0623-10970 så får Du SVAR

LANDSKAPSHANDLINGARNA FÖR VÄSTERGÖTLAND NU PÅ MIKROKORT

Fogdarnas till kammaren i Stockholm insända räkenskaper kallas sedan gammalt för landskapshandlingar. I dessa räkenskaper hittar man bl a mantals- och tiondelängder, jordeböcker och saköreslängder samt mycket annat för släkt- och hembygdsforskaren intressant material. SVAR har redan tidigare haft de norrländska landskapshandlingarna i sitt mikrokortlager. Sortimentet har nu utökats med landskapshandlingarna för Västergötland för tiden 1539-1630. Förteckningen över materialet har filmats separat och kan beställas med angivande av nummer S 3324 (4 kort).

MER DOMBOKSMATERIAL HOS SVAR

Bland de äldre renoverade domböckerna i hovrätternas arkiv finns många gånger material som skaknas i de hos landsarkiven förvarande

rådhus- och häradsrätternas arkiv. Landskapet Medelpad har sålunda drabbats hårt genom att domstolsarkiven i det närmaste totalförstördes vid Sundsvalls brand 1888. Lagom till 100-årsminnet av denna katastrof har Medelpadsarkiv bekostat konvertering av renoverade domböcker för Sundsvall och Medelpad i huvudsak för tiden före 1700-talet. En särskild katalog över domboksmaterialet är under utarbetande. Även de renoverade domböckerna för Västmanland har konverterats för tiden 1701-1825. Dessutom har ett antal äldre ej tidigare filmade domböcker blivit filmade och överförda till mikrokort. En översikt av det filmade domboksmaterialet kan beställas från SVAR i Ramsle.

KONVERTERINGEN AV KYRKBÖCKER FORTSÄTTER

Det mycket omfattande kyrkoboksmaterialet för Malmöhus och Kristianstads län är nu i huvudsak färdigkonverterat och finns på mikrokort hos SVAR. Man har emellertid blivit tvungen att göra vissa kompletteringsfilmningar av de böcker som finns i landsarkivet i Lund och SVAR:s länskataloger är därför inte helt kompletta. Även det kyrkoboksföringsmaterial som finns på stadsarkivet i Malmö är upptaget i katalogen för Malmöhus län och denna katalog har därför kommit att bli mycket omfattande. Lik-

(forts nästa sida)

NYBÖRJARKURS I DISGEN-ANVÄNDNING

För Dig som har tillgång till dator och vill kunna använda den i släktforskningen finns släktforskarprogrammet DISGEN från föreningen för Datorhjälp i Släktforskningen, DIS.

DIS-VÄST är regionalförening för DIS i västra Sverige. DIS-VÄST och VSGF har nyligen inlett samarbete, som beskrivs på annan plats i denna tidning. DIS-VÄST anordnar kurser i DISGEN-användning tillsammans med TBV. Kursen kan startas så snart minst sex deltagare anmält sig. Anmäl Dig och tala om var Du helst vill att kursen skall gå.

Anmälningar och upplysningar: DIS-VÄST c/o Kjell Weber, Källarbanken 11, 423 46 TORSLANDA, tel 031-563477.

DEN INDELTE SOLDATEN

För en tid sedan köpte jag en bok med ovanstående titel. Det är den första i ämnet som jag stött på, men det finns likande verk*. Boken kommer säkert att få stor betydelse. Dessutom är den *lagom* innehållsrik. *Den indelte soldaten* är ett utmärkt komplement till Släktforskarförbundets årsbok för 1988 *Båtsmän, ryttare & soldater*, som lämnar fyllig information om var olika uppgifter kan sökas - såväl i arkiv som i litteratur.

Författaren Jan G. Ljungström har en fin uppläggning på *Den indelte soldaten* - i registret är det lätt att välja det kapitel, som för tillfället är aktuellt. Det förefaller som om det inte saknas något kapitel som borde varit med. Däremot skulle jag gärna valt en annan ordning på kapitlen. Tyvärr gör Ljungström sig också skyldig till vissa upprepningar, som åtminstone för mig är störande.

Det finns en ordlista (*förklaringar*) i början av boken. Den listan borde varit längre och innehållit sidanvisning till det ställe i boken där ordet förklaras utförligare. På så sätt skulle listan blivit mycket värdefullare. Här skulle t ex följande ord varit med: boställe, livmundering, löneboställe, löshår, lösmustasch, profoss, släp mundering och många fler.

Trots att det finns ett särskilt kapitel om *Bestraffningsrätt av soldaten* står en väldigt viktig upplysning i detta ämne under rubriken *Kyrkparader*.

"Befälspersonen skulle vid kyrkparaden ha en käpp med sig att använda på de soldater som är liderliga, med vilken käppen korrige-

ras allt som felas på soldaten, dock att ingen blir slagen under gudstjänsten men väl efteråt, då det behövas samt utanför kyrkogården."

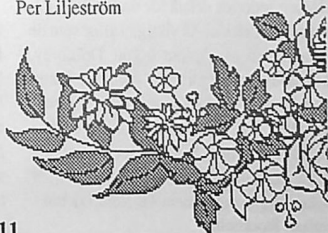
Hänvisningar saknas i båda kapitlen - i *Bestraffningsrätt...* är det nödvändigt med hänvisning till *Kyrkparader*.

I kapitlet om *Krigskommenderingar* står Karl XIII Johan. Det skall vara Karl XIII. Detta fel, liksom så många andra - mest grammatiska - skulle säkert undvikits med en bra korrekturläsare. Det är t ex fel att skriva ett rote, som generellt förekommer i boken.

Trots dessa skönhetsfel är boken intressant, underhållande och väl värd sitt pris. Till sist vill jag citera ett stycke ur kapitlet *Uniformen*.

"Under förra hälften av 1800-talet fick rocken ett mera provisoriskt snitt och försågs då med röd krage. Samtidigt tillkom även det blågula skärpet. Modellen och färgerna på uniformerna har skiftat liksom de civila kläderna. Sedan den enhetliga karolinska uniformen försvann och den gustavianska uniformsförvirringen tog vid, tävlade nästan regementscheferna med varandra att åstadkomma färgstarka och utsmyckade huvudbonader och vapenrockar. Uniformsutvecklingen gick sedan åt motsatt håll från och med modell 1795 och under 1800-talet."

Per Liljeström

* t ex Indelt soldat och rotebonde, E. Kumm, som kom i faksimilupplaga 1989

OM HÄRADS RÄTTER OCH HÄRADSHÖVDINGAR I DET FÖRGÅNGNA

Domböcker är en ofta anlitad källa för släktforskare. Det kan då vara av intresse att få närmare kunskap om vilka som förvaltade häradshövdingeämbetet och hur det lokala rättsväsendet fungerade på landsbygden. Häradshövdingeämbetet hade också förr en större roll i samhället än vad det har idag, viktigare ju längre tillbaka i tiden man går.

En doktorsavhandling från 1987 behandlade rubricerade ämne. Boken har titeln *Häradshövdingeämbetet i senmedeltidens och Gustav Vasas Sverige*¹ och har skrivits av Sten Claesson, f d överste, som efter pensioneringen ägnat sig åt rätthistorisk forskning med denna avhandling som resultat. Det är fem häradsrätter, som givit stoff åt avhandlingen: Ulleråker i Uppland, Österrekarne i Södermanland, Aska i Östergötland, Vartofta i Västergötland och Sunnerbo i Småland. Boken innehåller en hel del genealogi. Häradsrätternas domböcker men kanske än mer annat skriftligt resultat av häradsrätternas verksamhet i form av dombrev, fastebrev, saköreslängder etc är de källor författaren använt sig av. I avhandlingen redovisas från vilka år - efter 1541 då det lagstads gades att domböcker skulle föras - som domböcker finns bevarade för de olika häraderna, en redovisning som professor J. E. Almqvist lämnat för hela Sverige i sin skrift Häradstingsprotokollen före 1614. Claesson redogör också för de för kunskapen om medeltiden så viktiga källor som de olika slagen av diplom utgör: Dombrev, som skrevs på begäran av parterna, fastebrev, köp-, byte- och gåvobrev, testamenten, intyg etc. Sådana handlingar finns i många fall redan från mitten av 1300-talet, som är utgångstid för avhandlingen, och för

ettvart av de avhandlade häraderna frekvensen av dessa handlingar. Författaren nämner också med rätta saköreslängderna, som började föras tidigare än domböckerna, och av vilka han fått ut vilka slags brott som begicks på den tiden.

Boken är av intresse för släktforskare genom att däri redogörs för alla dem som varit häradshövdingar i dessa fem härader, deras ersättare (många häradshövdingar, framför allt de av högfrälset, skötte aldrig personligen ämbetet), ofta var det lagläsare, och deras inbördes släktskap, deras jordeinnehav (vi skulle säga fastighetsinnehav, men begreppet fastighet kom först på 1800-talet) mm. Även fogdarna, som ju hade en dubbel funktion nämligen som allmän åklagare och de som hade att bevaka fr a kungens intresse av att utdömda böter indrevs, omnämns. Och slutligen får man för Ulleråker, Österrekarne och Aska härader besked om vilka som var nämndemän. Namnen säger inte alltid så mycket till släktforskarens ledning, t ex Olof Nilsson (ca 1435) eller Anders i Traneberg (ca 1520), mer då Elof Djäkn i Grepstad (1360-ca 1375), alla nämndemän i Aska härad. Det kanske intressantaste ur genealogisk synpunkt är det stora antalet, 31 st, släktöversikter som finns i boken. Det är många släkter som passerar revy, jag tar ett exempel från Vartofta härad, Torbjörn Kärllings släkt: T. K. var häradshövding i Vartofta 1415-34. I tablån finns ytterligare fyra häradshövdingar, hans farfar Ulf Kärlling, 1331-50 i Östbo i Småland, hans svärfar Tubbe Eriksson (fyrdelad sköld) i Västbo i Småland, hans dotterson Jöns (Eriksson eller Holmstensson) i Bankekind och hans dotters svärfar Holmsten Johansson (Rosenstråle) i Bråbo, båda i Östergötland. Att tablåerna lockar till närmare studium är givet och de är goda utgångspunkter för

¹Boken distribueras genom AB Nordiska Bokhandlen i Stockholm

ytterligare forskning. Författaren har angivit sina källor vid upprättande av tablerna. Jag har inte kontrollerat redovisade data (tids nog skall detta ske, hoppas jag).

Man bör vid läsning av släkttablerna observera att däri angivna data bör uppfattas som första och sista år då vederbörande levde enligt källorna. Årtal inom parentes efter andra årtal anger dödsår. Att även

ungdomar kunde utnämnas till häradshövdingar har vi exempel på: Bo Knutsson (Grip) var bara 10 år då han utnämndes till häradshövding i Kinda i Östergötland.

För släktforskare och personhistoriker vars forskning hänförs till tiden 1350-1550 är boken av utomordentligt värde. Den bör finnas i alla genealogiska bibliotek.

Johan von Sydow

VEM FORSKAR VAD 1989

Sedan VSGF:s Släktforskarförteckning 1989 utkommit har den för förteckningen ansvariga kommittén funnit sig föranlåten att utge en efterskrift med rättelser och tillägg. Denna kommer att tillföras VEM FORSKAR VAD och separat översändas till dem som tidigare förvärvat densamma. Om någon som förvärvat VEM FORSKAR VAD inte fått tillägget v g kontakta VSGF:s expedition.

Rättelse och komplettering av uppgift i VEM FORSKAR VAD 1989

Birgitta Johansson, Dr Forselius gata 11, Göteborg, har skrivit till föreningen och bett att i VSGF-bladet få dementerat att hon skulle ha deltagit i de forskningar som av forskare 172 redovisat på sid 89-91. Hon har även meddelat följande rättelser och citera de tillägg:

Den på sid 90 omnämnde ANDERS ANDERSSON gm MARGARETA ERSDOTTER hade följande data: Anders född 16/2 1746 död 9/4 1816 i Vallsjöbol och hustrun f 2/7 1745 i Måsebo Finnerödja d 12/7 1793 i Måsebo F. Bouppteckningar finns bevarade i Hova Häradsrätt F II, utvisande för Margaretas del fast egendom dels i skattehemmanet Måsebo och dels i skattehemmanet Vallsjöbohl.

Anders skall icke benämnas brukare. Hans föräldrar har även utretts.

Finnerödja Släktforskarclubb håller på och kartlägger byn Vallsjöbols historia. Ett

grannlaga arbete där Allan Vörde i Älgårås håller i trådarna och hos lantmäteriet i Örebro tagit fram handlingarna om storskiftet - laga skiftet - ägodelningskartor osv. Under-tecknad har varit behjälplig med uppgifter ur Skaraborgs Länsstyrelses Landskontors SKATTEKÖPSHANDLINGAR. Avsikten är att upprätta ägareförteckningar för de olika gårdarna som skatteköptes 1765. Före reduktionen ägdes ju Vallsjöbol och Vallsjön av frälsesläkter.

Den handling, ett stubberättsbrev rörande gården Ericksbacken i Finnerödja, som finns på landsarkivet i Göteborg, är en kopia och inte ett original.

Birgitta Johansson har själv i Dr Carl Sahlins samlingar i Laxåarkivet funnit en avskrift av en kopia av ett stubberättsbrev för ANDERS OLOFSSON FINNE rörande kronohemmanet Kvarnortp.

För de forskare som söker finska anor i Finnerödja rekommenderas Richard Bergbergs FINSK INVANDRING TILL MEL-LERSTA SVERIGE - SVENSKA LANDS

forts nästa sida!

SVENSKA ADELSMÄNS ÖDEN

För ungefär ett år sedan fick jag ta hand om ett gammalt godtemplararkiv och -bibliotek. Det mesta materialet fördes till Folkbrörelsearkivet i Uddevalla och en del till motsvarande arkiv i Göteborg. Böckerna från biblioteket fördelades på samma arkiv och på kommunbiblioteket i den kommun där logen verkar samt på Universitetsbiblioteket i Göteborg.

Dock! Jag gjorde ett undantag. En av böckerna har ett stort genealogiskt värde, och den behöll jag för VSGFs räkning. När vår bibliotekarie Pär-Olov Odmer fick se den bad han mig att skriva om den i "bladet".

Nu sitter jag här och konstaterar att även denna skrift bör föras över på databas. Så

det dröjer nog ett tag innan boken kommer till Postgatan.

"Det torde böra anmärkas, att de uppgifter om svenska adelsmän, som i denna 'Kalender' blifvit antecknade, till största delen äro af en viss sorglig beskaffenhet. — På samma gång vi blott påpeka den mängd adelsmän, som stupat på slagfältet, eller dem, som, på ett rättvist eller orättvist sätt, fått släppa lifvet till på afrättsplatsen, vilja vi särskilt framhålla att om man, med lefnadsyrket till utgångspunkt, uppställer vissa grupper af adelsmän, gifves det sådana, som särdeles utmärka sig för skiftesrika och företrädesvis olycksdigra öden."

Så presenteras skriften på baksidan.

Uppgifterna gäller 1500-, 1600-, 1700- och 1800-talen.

Svenska Adelsmäns Öden innehåller mellan 1500 och 2000 namn fördelade på följande kapitel:

Adelsmän, döda i krig	68	sidor
Adelsmän, dömda till döden men benådade	15	"
Adelsmän, hallshuggna och arkebuserade	11	"
Adelsmän, omkomna genom olyckshändelser	17	"
Drunknade adelsmän	13	"
Adelsätter, på märkligt sätt utslucknade	16	"
Frukt samma adliga äktenskap	9	"
Kamarherrars olycksöden	29	"
Adelsmän, öfvergångna till katolska, mohammedanska och grekiska trosläroarna	4	"

Boken är tryckt i Stockholm hos P.G.Berg 1872.

Per Liljeström

Rättelse och komplettering...

MÅLOCHSVENSKT FOLKLIV, Dialekt och Folkminnesarkivet, Uppsala. Almquist och Wicksells förlag.

Det är icke belagt att gårdarna Borgan, Ericksåsen, Högelid, Otterbäcken och Wällvatnet skulle vara röjda av finnar.

VÄSTRA SVERIGES GENEALOGISKA FÖRENING

Styrelse 1990

- Ordförande von Sydow, Johan, rådmann
Fagerängsg 3, 412 70 Göteborg, 031-40 69 27
- Vice ordf. Lund, Marianne, intendent
Dahlheimersg 2B, 413 20 Göteborg, 031-20 32 90
- Sekreterare Dahl, Elisabeth, arkitekt
Södra Annebergsv 4, 433 37 Partille, 031-36 43 66
- Kassör Löfgren, Maj
Nansensg 25, 417 19 Göteborg, 031-51 26 40
- Bibliotekarie Odmer, Pär-Olov, kammarskrivare
Box 154, 443 23 Lerum, 0302-110 01
- Klubbmästare Börjeson, Stina, fru
Segerlindsg 26, 416 53 Göteborg, 031-25 75 55
- Ledamöter Strååt, Lars, avd chef
Dr Forselius g 6, 413 26 Göteborg, 031-18 98 19
- Lööf, Lars-Olof, arkivarie
Linnég 34, 413 04 Göteborg, 031-24 16 15
- Hansson, Aina, folkskollärare
Grönfinksbacken 5A, 431 63 Mölndal, 031-87 19 14
- Suppleanter Olsson, Margaretha, sekreterare
Daggdroppeg 10, 417 40 Göteborg, 031-23 08 43
- Molander, Synnöve, genealog
Gunnar Wennerbergs väg 14, 443 34 Lerum
0302-148 18
- Dahlqvist, Gunnar, adjunkt
Nordostpassagen 40, 413 11 Göteborg
- Redaktion för von Sydow, Johan (se ovan)
VSGF-bladet Liljeström, Per, ingenjör
Vänskapen 3E, 443 34 Lerum, 0302-131 91 arb 0302-501 66

Choleran
i sin ryslighet,
eller
Alfabetisk Förteckning
på
684 Personer,
de flesta
Medlemmar
af
**Jönköpings Stads- och
Slotts-Församlingar,**
hvilka under Augusti och
September månader 1834
afleddo uti denna farfot

*Offer för den wilda smitta,
som igenom insöfd wakt,
wiste till vår bygd att hitta,
med sin afgrundslika makt!*

*Hwilan lugnt, från sorg och plåga,
i Er torfbelagda grift,
lären oss, på jorden, låga,
med en outplånlig skrift:*

*Att på sand vårt hus ej bygga;
men på helleberget: Gud!
och oss endast känna trygga
uti fyllnad af hans bud;*

*Att wi arbeta och waka
för vår kropp och för vår själ,
gerna egen lust försaka,
att befordra andras wäl.*

*Då, på tidens falska bölja
och till ewighetens haf,
Kunna wi Er glada följa
genom lif och död och graf!*

Genom Marianne Sasses och Ingvar Oijens försorg har redaktionen fått en kopia av denna lilla 150-åriga skrift, som avslutas med verserna uppe till höger.

Först visste vi inte hur vi bäst skulle presentera detta intressanta material. Men i samband med att SLÄKTDATA startade sin verksamhet, kom vi överens om att där vore rätta forumet för detta lilla register.

Misstänker du att någon släkting, el-

ler annan person som du jagar, finns bland dessa nästan sjuhundra personer, skall du höra av dig till SLÄKTDATA, Bertil Magnusson Storskiftesvägen 3, 433 41 PARTILLE eller per telefon 031-44 30 70, så fixar vi en diskett. Papperskopior kan ordnas via VSGFs expedition, Postgatan 4, 411 13 GÖTEBORG eller telefon 031-13 12 26 (torsdagar 10-14).

Per Liljeström

Torsdagsgruppen som håller på med registreringsarbete mm träffas varje torsdag kl 10.00-14.00 under tiden 7/1 - 17/5 1990.

Öppet hus i föreningslokalen Postgatan 4, torsdagar kl 10.00 - 14.00 under tiden 7/1 - 17/5 1990. Kaffe till självkostnadspris kl 12.00-13.00.